

Meža loma CO₂ piesaistē un klimata izmaiņu ietekmes mazināšanā

Mežu apsaimniekošana klimata izmaiņu kontekstā

Andis Lazdiņš
LVMI "Silava"

Rīgas iela 111, Salaspils LV-2169

Tālrunis: 26595586, Fakss: 67901359, E-pasts: andis.lazdins@silava.lv

Starptautiskās saistības klimata izmaiņu jomā

- ANO Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām (*ratificēta Saeimā 1995. g.*):
  - samazināt siltumnīcefekta gāzu (SEG) koncentrāciju atmosfērā līdz tādām līmenim, kas novērstu bīstamu antropogēnu iejaukšanos klimata sistēmā.
- Konvencijas Kioto protokols (11.12.1997.):
  - izvirza mērķi samazināt SEG izmešus no 2008. līdz 2012. g. par 8 %, salīdzinot ar 1990. g.;
  - plašāk - http://www.vidm.gov.lv/lat/darbibas_veidi/Klimata_parmainas/

SEG raksturojums

- Kioto protokols regulē 6 SEG emisijas:
  - oglekļa dioksīds (CO_2);
  - metāns (CH_4) – 21 CO_2 ekv.;
  - slāpekļa oksīds (N_2O) – 310 CO_2 ekv.;
  - fluorogļūdeņraži (HFC) – 140-11 700 CO_2 ekv.;
  - perfluorogļūdeņraži (PFC) – 6 500-9 200 CO_2 ekv.;
  - sēra heksafluorīds (SF_6) – 23 900 CO_2 ekv.

Kioto protokolā neiekļautās emisijas

- Oglekļa monoksīds (CO) – 1,9 CO₂ ekv.;
- Slāpekļa oksīdi (NO_x) – ~ 310 CO₂ ekv.
- Šo gāzu emisiju ietekmē mežsaimnieciskā darbība un meža bojājumi:
  - mežizstrādes atlieku dedzināšana;
  - meža ugunsgrēki.
- Nozīmīgas, jo tām ir toksisks efekts.

Starptautiskā SEG uzskaites sistēma

- Saskaņā ar Konvenciju, dalībvalstis katru gadu sniedz ikgadējo pārskatu par SEG izmešiem un CO₂ piesaisti valstī un nacionālie ziņojumi, kas atspoguļo Konvencijas saistību īstenošanas labā veiktos un iecerētos politikas pasākumus.
- Pārskatus apkopo VĢMC, pamatojoties uz MK noteikumi Nr. 157 "Noteikumi par siltumnīcefekta gāzu emisijas vienību inventarizācijas nacionālo sistēmu" (17.02.2009.).

SEG uzskaitē kokaugu biomasā

- Mežs iekļauts SEG inventarizācijas pārskata zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM) sektorā.
- Izejas datus dod:
  - Meža statistiskā inventarizācija (*krājas pieaugums*);
  - Valsts meža dienests (*mežizstrāde*);
  - Centrālais statistikas birojs (*zemes izmantošana*);
  - nākotnē plānota pilnīga pāreja uz Meža statistiskās informācijas datiem.
- Pagaidām nenotiek emisiju un piesaistes uzskaitē augsnē un nedzīvajā biomasā.

CO₂ piesaistes mehānisms dabā

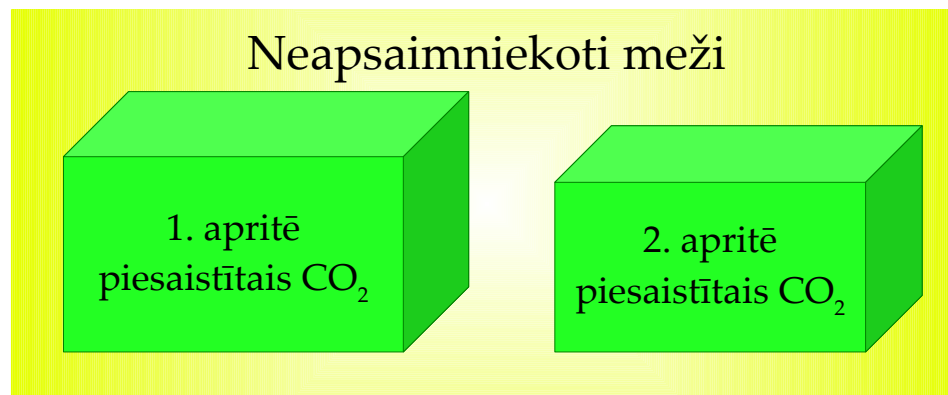
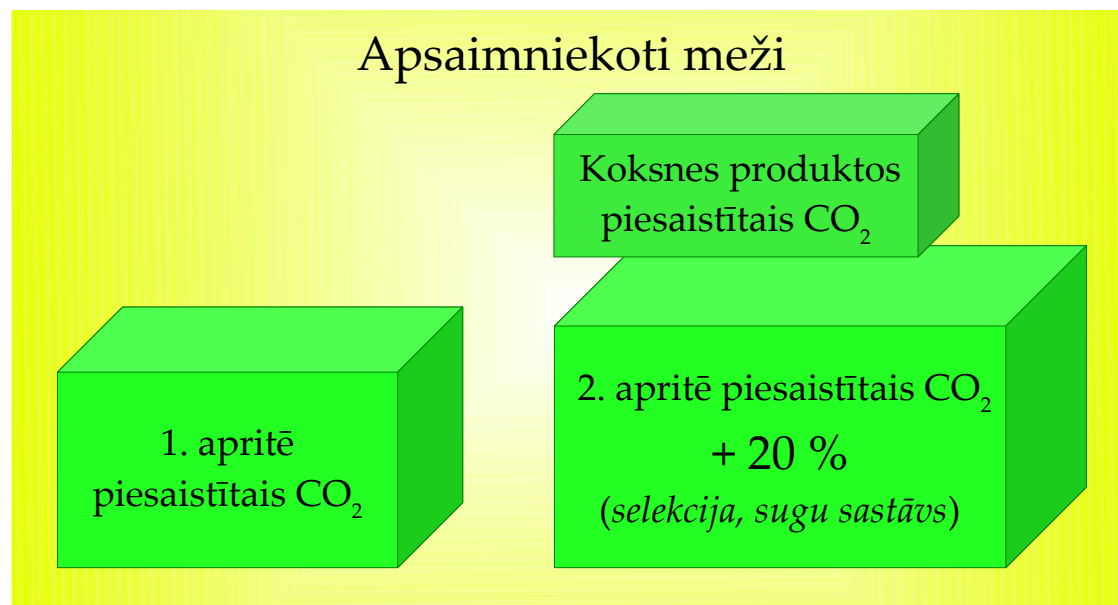
- Fotosintēzes process:

CO₂ un H₂O → Dzīvā biomasā → Nedzīvā biomasā → Augsnes organiskā viela → CO₂ un H₂O

- Klimata pārmaiņu kontekstā ir svarīgi panākt, lai CO₂ piesaiste augu biomasā un koksnes produktos ilgtermiņā (*vairāku meža paaudžu griezumā*) pārsniedz emisijas.

Saimnieciskās darbības loma CO₂ piesaistē meža zemēs

CO₂ piesaistes aprēķinu piemērs

- CO₂ piesaistes un O₂ emisiju aprēķinu piemērs:
  - izejas dati – stumbra krāja ar mizu 210 m³ ha⁻¹, audzes vecums 80 gadi,
  - pārrēķinu koeficienti – (1) uz sausu masu 0,50, (2) uz virszemes biomasu 1,30, (3) uz kopējo biomasu 1,32, (4) uz oglekļa daudzumu 0,50, (5) uz CO₂ 3,67.
  - aprēķinu rezultāti – kopējā biomasa 180 t ha⁻¹, kopējais oglekļa uzkrājums – 90 t ha⁻¹, kopējā emitētā O₂ daudzums 240 t ha⁻¹, CO₂ piesaiste gadā 4,1 t ha⁻¹.

CO₂ piesaiste un emisijas meža zemēs 2007. g.

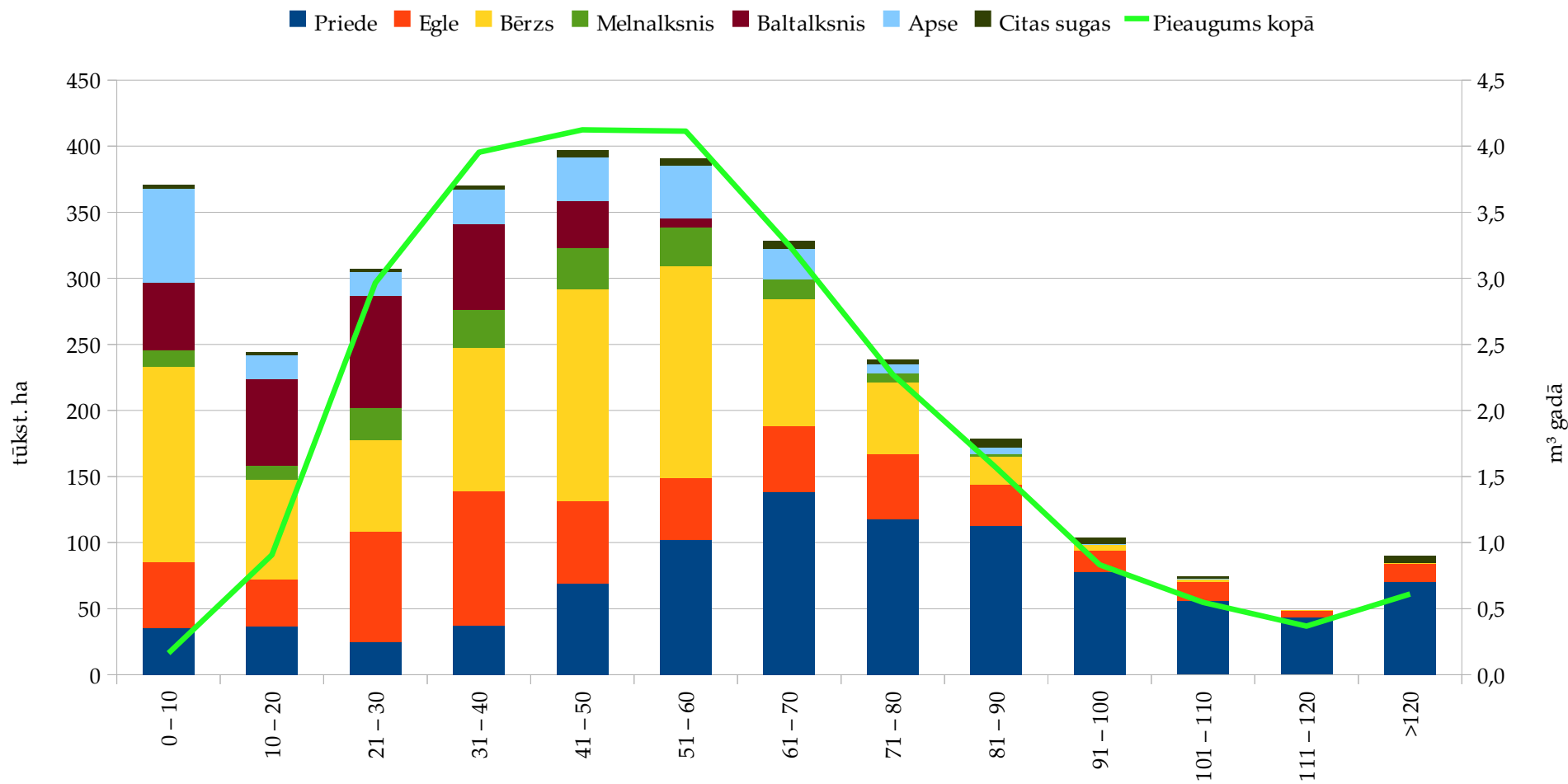

- Kopējā CO₂ piesaiste meža zemēs 43 milj. t, t.sk.;
  - stumbra biomasa 23,83 milj. t,
  - zaru biomasa 7,15 milj. t,
  - pazemes biomasa 9,9 milj. t,
  - nedzīvā koksne 2,35 milj. t.,
- Kopējās CO₂ ekv. emisijas -19,36 milj. t, t.sk.;
  - no mežizstrādes apalkoksne -9,17 milj. t, mežizstrādes atliekas -0,75 milj. t, celmi un saknes -3,81 milj. t, mežizstrādes atlieku sadedzināšana -1,21 milj. t1;
  - meža ugunsgrēki -0,02 milj. t;
  - susinātās organiskās augsnes -2,35 milj. t.

Mežaudžu vecuma struktūra un kopējais krājas pieaugums

- Lielākā daļa koksnes pieauguma veidojas 31-70 gadus vecās audzēs:

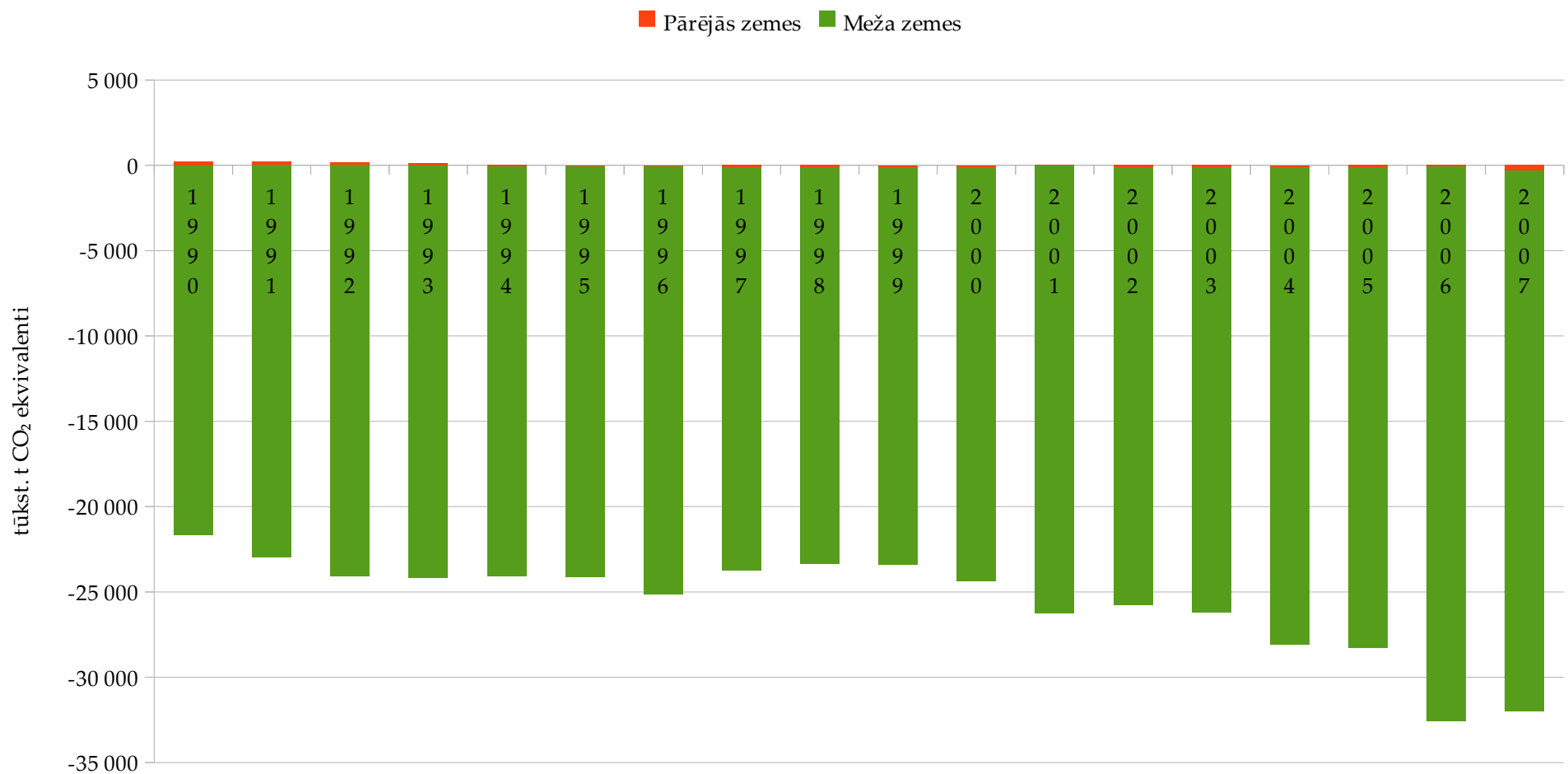

SEG emisijas un CO₂ piesaiste

ZIZIMM sektorā

- 2007. g. ZIZIM sektorā summārās SEG emisijas bija -31 730 tūkst. t CO₂ ekvivalentu:

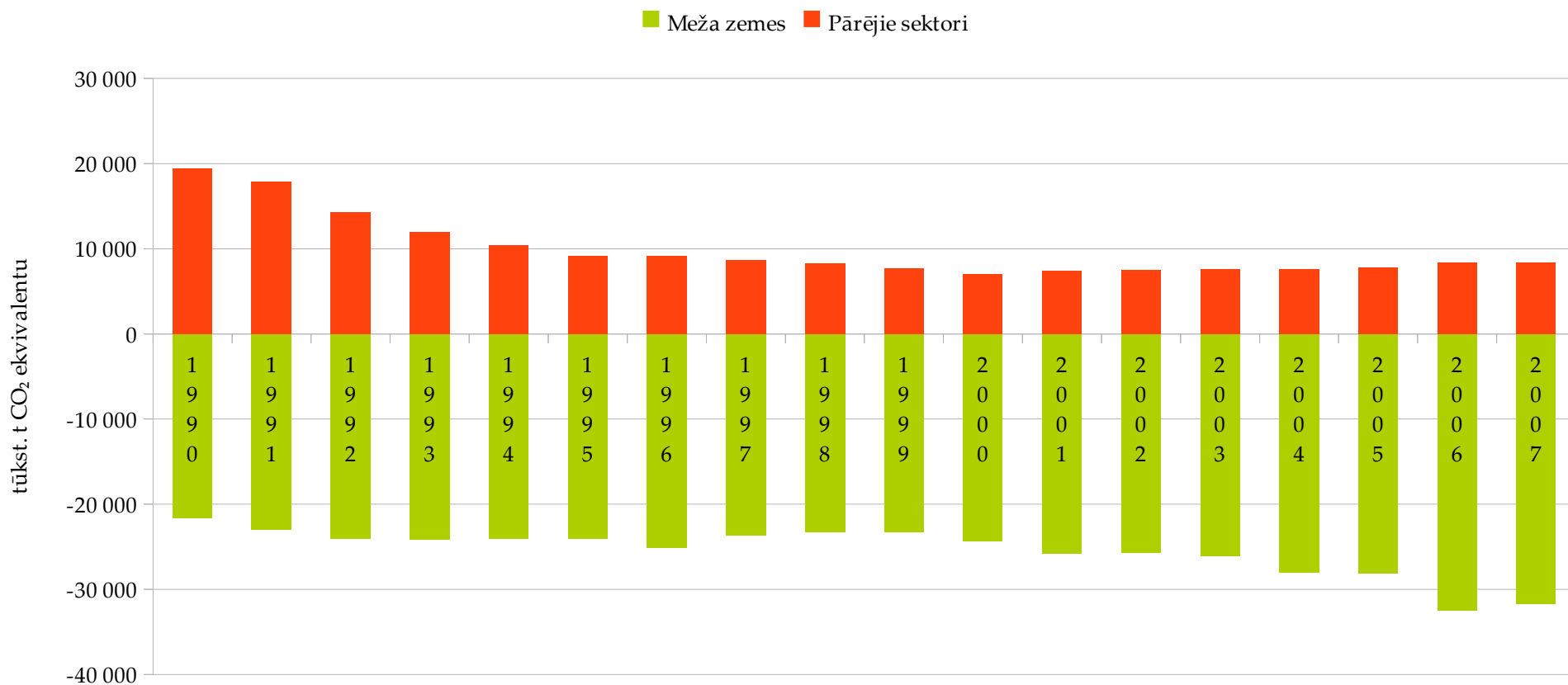

CO₂ piesaiste mežā salīdzinājumā ar emisijām citos sektoros

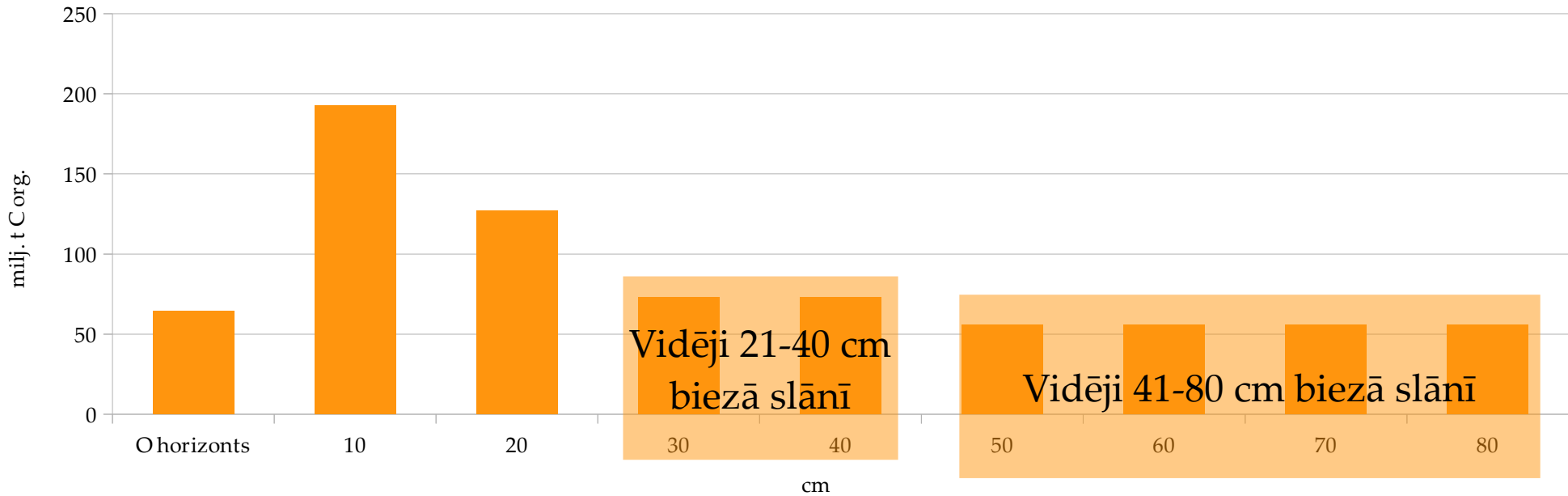
- Salīdzinot ar pārējo sektoru emisijām, 1990. g. CO₂ piesaiste meža zemēs ir tikai nedaudz lielāka, bet 2007. g. tā ir jau 3 reizes lielāka:

CO₂ piesaiste nedzīvajā zemsegā un augsnē (*neizmantotā rezerve*)

- Saskaņā ar *BioSoil* projekta rezultātiem C_{org.} krāja 0-80 cm slānī meža zemēs ir 742,5±184,7 milj.t (*dzīvās biomasas krāja 2007.g. ir 278,0±3,6 milj.t*), t.sk. organiskajās augsnēs – 573±103,5 milj.t un minerālaugsnēs – 181,2±81,1 milj.t.

Materiālie labumi no CO₂ piesaistes meža zemēs

- Latvija iesaistījies emisiju tirdzniecības shēmā un, sākot ar 2007. g. šajā mehānismā iekļauts arī ZIZIM sektors.
- Pēc 2012. g. Latvijai būs pieejamas ZIZIM sektora piesaistes vienības – 6,23 milj. t CO₂ (3 % *no faktiskās piesaistes*) vai 90-120 milj. EUR.
- Ja izdosies panākt labvēlīgus CO₂ piesaistes uzskaites nosacījumus, realizējamo piesaistes vienību skaits 2013.-2017. g. pieaugs līdz 21 milj. t CO₂ gadā.

Dažas svarīgas atziņas

- Lai nodrošinātu augstu CO₂ piesaistes līmeni saimnieciskajos mežos, ir jā saglabā augsta meža apsaimniekošanas intensitāte.
- Saimnieciskajiem mežiem jā kompensē piesaistes samazinājums aizsargājamajās dabas teritorijās.
- Mežizstrāde rada ekonomiskos un ekoloģiskos priekšnosacījumus meža atjaunošanai un CO₂ piesaistes līmeņa paaugstināšanai.
- Lai sekmētu CO₂ piesaisti, pēc iespējas vairāk koksnes produktu jāizmanto būvniecībā.

